SVERIGES RIKSDAG

Motion till riksdagen 2026/27:373

av Terje Skaarnes (SD)

Fondering för underhåll och förnyelse av va-anläggningar

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ändra vattentjänstlagen så att kommuner får fondera medel för framtida planerat underhåll som inte utgör investering samt ersättningsinvesteringar i befintliga allmänna va-anläggningar och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Dagens regler tillåter fondering för framtida nyinvesteringar under särskilda villkor men ger inte motsvarande uttryckliga möjlighet för underhåll och ersättningsinvesteringar i befintliga allmänna VA-anläggningar. Den som planerar för att sköta och förnya anläggningarna bör också kunna förbereda finansieringen. Kommunerna ska därför få möjlighet att fondera VA-avgifter för båda dessa ändamål. Möjligheten ska vara frivillig och förenas med skydd för brukarna.

Brukningsavgifter får i dag täcka drift och underhåll. Rätten att finansiera underhåll med brukningsavgifter ger däremot inte i sig en generell rätt att fondera för framtida åtgärder. Fondregeln i 30 § lagen (2006:412) om allmänna vattentjänster gäller framtida nyinvesteringar och kräver bland annat en fastställd investeringsplan, en bestämd åtgärd

och uppgift om när medlen ska användas. Reglerna behöver utvecklas så att även befintliga allmänna VA-anläggningars långsiktiga behov omfattas.

Kommunerna bör därför kunna förbereda finansieringen av både planerat underhåll och ersättningsinvesteringar i befintliga allmänna VA-anläggningar.

Ett syfte med fondmöjligheten är att ge bättre förutsättningar för en jämnare och mer förutsägbar utveckling av VA-taxan över tid. Genom att förbereda finansieringen av planerade åtgärder ska kommunerna få bättre möjligheter att jämna ut avgiftsuttagen och minska behovet av kraftiga höjningar enskilda år. Det ger hushåll och andra användare bättre framförhållning i sin ekonomi.

Fondering kan minska lånebehovet och därmed räntekostnaderna för investeringar. Det kan sänka den samlade kostnaden för investeringarna men innebär ingen garanti för lägre VA-avgifter. När avgifter tas ut i förväg måste användarna kunna se vad pengarna är avsedda för. Dagens användare har ett rimligt ansvar för att anläggningar som de nyttjar tas om hand. Samtidigt ska de inte behöva finansiera obestämda framtida ändamål eller betala samma kostnad flera gånger.

Fondmedlen ska vara bundna till framtida underhåll och ersättningsinvesteringar i befintliga allmänna VA-anläggningar. Brukarna ska ha insyn i avsättningarna och hur pengarna används. Skyddet mot avgifter som överstiger nödvändiga kostnader ska bestå och dubbelfinansiering får inte förekomma. Regeringen bör utforma de närmare reglerna för att förena dessa principer med en användbar fondmöjlighet.

VA-beredskapsutredningen har föreslagit fondering för både ny- och ersättningsinvesteringar. Civilutskottet avstyrkte i betänkande 2025/26:CU20 närliggande förslag med hänvisning till pågående arbete och beredning. Den här motionen omfattar uttryckligen även framtida underhåll som inte utgör en investering. Kommunernas behov av att planera finansieringen gäller båda typerna av åtgärder. Reformarbetet bör därför omfatta hela detta behov så att underhållet inte lämnas utanför när fondreglerna ändras.

Regeringen bör återkomma med ett lagförslag som ger kommunerna möjlighet att fondera medel för både framtida planerat underhåll som inte utgör investering och ersättningsinvesteringar i befintliga allmänna VA-anläggningar.

Terje Skaarnes (SD)